

Teodor Križka **Advent**

*Keď srdce ani nedýcha,
prechádza celou štyroch stien,
prekladá z ticha do ticha
hlásky, čo vtedy počujem.*

*Nie sú to slová, iba jemný šum,
tichší než suchot, keď spí sad,
a sladší ako ópium,
nedá sa ani opísať.*

*A telo duša zabudne
opreté v kresle do kúta,
a ticho hrá, hrá na bubne
mojich slúch, dobre podkutá.*

*A sťahuje sa do mňa deň,
a sťahuje sa do mňa noc,
niet tela a niet stien,
len svieca žiari do Vianoc.*

Pokoj vám

*Ach, ako ľahko ľuďom schádza z pier,
že nenávidia vojnu, že chcú mier,
a všetci do jedného svojím slovám veria,
a púšťajú tie slová ako kúsky peria.*

*Letí to perie, kým sa nezrazí
jeden mier s druhým, ako z reťazí
odtrhnuté psy vo vetre sa veru
až na smrť ruvú naše slová mieru.*

*Do polí vyjdem, do lesa, kde zver
nehlása ani neskloňuje mier,
naopak, od hladu sa posekajú zvery,
no sýte opäť nažívajú v mieri.*

*Smrť so životom tvoria nádheru,
a v nádhere je mieru nadmieru.*

Pas moje ovce

*Keď v mojej vlasti vládnu samé vlky,
pomôž mi, Pane, nemlčať a žiť,
aby mi ovce jedávali z ruky
a nestratil som svedomie a cit.*

*Do dverí bijú, kým ich neprelomia,
ani nie vlky, iba besné psy,
a zubami mi hryzú do svedomia,
ak svedomie len nerozumne spí.*

*Nuž čo je lepšie, bdieť či zradne vládnúť,
ovečky kŕmiť z dôverčivých rúk,
a či byť vlkom, privinúť si na hrud'
svedomie, hrýzť mu šiju ako vlk.*

Vzdialená

*Pokúša ma a nádherne ma skúša...
Počúvam hudbu, tichú, najtichšiu,
akú len môže počuť ľudská duša,
tie božie verše, čo ma napíšu.
A stávam sa, a odznova vždy vznikám
každučkou slohou, a vždy nanovo
chodievam tak, že nechodievam nikam,
slovo si samo siaha po slovo.
Časť spáli oheň a časť spália mrazy,
no každý živel do žíl votká mi
nádheru, ktorá krásli tak, že kazí
na lásku bolesť medzi riadkami.*

Domov

*Mám rád tie sväté keci všedných vecí,
keď pavučín sa pýtam, chýbaš mi, tak kde si,
keď tichu načúvam, a ty ho máš dosť,
keď z kuchyne sa ozve tichá domácnosť.
Zametám podlahu a umyjem aj dvere,
zavraciam myseľ k nádeji a viere
a nevyhodím napozajtra do smetí
tvoj krikľavý rúž na znak vendety.
Tak rád sa pýtam s udivením blázna,
prečo je vedľa mojej tvoja šálka prázdna,
prečo sa nevyzlečieš z kabáta,
keď vravíš, že si život, a nie hrbatá.
Prečo mi jeseň cez prah vsúva lístie,
a prečo tvoje tielka zostávajú čisté,
keď veci hovoria, a tú ich reč mám rád,
ten hriešny poriadok a svätý nesúlad.
Mám rád tie keci nepotrebných vecí,
bez ktorých neviem byť a čo chcú vedieť, kde si,
a rozumiem tým kecom v rodnom nárečí,
a neprosím z nich žiadnu, nech ma vylieči.*

Ak by si nebola

*Ak by si nebola, tak vyklamem
tvoju tvár ako skalú v potoku.*

Obíjame sa kameň o kameň,
potok sa mení v rieku širokú.
Spievame svoje večné roráty,
kolísky premieňame na truhly,
na hornom toku takí hranatí,
na dolnom hladkí, krotkí, okrúhli.
Počúvam v toku skalné tremolá,
po hrane hranu voda premieňa.
Ak by si ozaj vôbec nebola,
vyklamem si ťa hoci z kameňa.

Pred zázrakom

Zotmelo sa a v nebi hniezdi
čudesný vták a Svätú zem
osvetľuje jas veľkej hviezdy,
nič netušiac spí Betlehem.
Spia pastieri, čo stáda pásli
na suchých stebľách mliečnych tráv,
a spí a čaká seno jaslí,
oslík a dvoje statných kráv.
Spia jasličky, spí prázdny válov,
o nocľah ich len oslovia,
z ďalekých krajín múdrych kráľov
pohli sa traja poslovia.
Už nadchádza a už sa blíži
čas, keď sa zlomia dejiny
a vykúpi nás na ich kríži
Syn Boha, čistý, nevinný.
O svätý šarlát jeho rúcha
hodia žreb... Horký chlebíček.
Zatiaľ však iba vietor búcha
vrátami svätých jasličiek.

Cestou do Betlehema

Čia ma to vedie hviezda, kam?
Kam ma to volá jas, kam v sade závan?
Až narodíš sa, Dieťa, čo ti dám?
Čokoľvek dávam, vlastne z tvojho dávam.
Čo je tu moje? Ani vlastný dych,
ani vlas, čo mi vypadol a zvoní
o starú dlažbu v čujných ušiach psích,
alebo diaľka pod galopom koní.
Tiene sa cestou v mojich stopách kľžu.
Všetko je tvoje. Prosím, spomeň si!
Čo ti dať teda? Lásku ako ružu,
čo zabudli tu cestou milenci.

Dospievanie

Pozemský čas, na konflikty krátky,
často človek mrhá na bláznivé hádky.
S Bohom, ku ktorému chodievam si po rým,
tak márnivo, naničhodne sporím.
Až si chlapec povie, už nie, už nie, už nie,
v spore s vlastným otcom zmúdrie, zmužnie.
Za mňa, nehodného, márnivého syna,
Otec z kríža Spravodlivosť sníma,
Spravodlivosť lásky - za svet, čo sa rúti
neskonale rýchlo do objatia smrti.
Dospel som snád', preto prísne súd' ma,
Spravodlivosť, čo si milosrdná.
Nad priepasťou zachyť svojím krížom
aj mňa, smietku tvojej lásky v blížnom.
V pustovni ma zavri, do pokory mnícha -
márne pridať hlásku ku plnosti ticha.

Čudný Samaritán

Sotva sme starý zločin spomenuli slovom,
už kúpeme svet dokrvava v novom...
Náhlime sa, kto na hrob položí kvet prvý,
i kto zem opäť ponamáča v krvi.
S včerajším nepriateľom bratáme sa,
a posielame iných bratov na nebesá.
Obväzujeme vojaka, keď na bojisku stoná,
a zabíjame ho už v samom strede lona.
Sme čudný Samaritán, do jedného, každý,
kto jednou rukou lieči, druhou vraždí.
I mňa tak veru utrpením liečia,
mierom, ktorý má ostrie a tvar meča.

Pastorálna

Moje dlane, nástojčivá každá,
prikryjú ťa ako kvapky dažďa,
krotkejšie než v stráni ovečka
napršia ti na tvár, na viečka,
dodajú tej stráni rannú vlahu,
prikryjú ťa nekonečne nahú.
Dozrejú ti ako višne v korune,
kompletne, tak nástojčivo, úplne,
jednotlivo, osve, oddelene
napršia ti na tvár zrumenenie,

*keď sa celkom zjavne pokúsia
tvojej nehe siahnúť na prsia.
Prikryjú ich celkom odhodlane
ako hviezdy ovce na Poľane.
Prikryjú ich ako stromy na slnku,
po zotmení opité z ich úplnku.
Prikryjú ich ohňom, večným, lanským,
zútnia strach opustených jaskýň.
Obetujú ráno baránka,
dosvedčia, že nie si prespanka.*

Vrcholy

*Modravý vietor, na hrebene večný,
daj, nech mi vône telo ovanú,
do vlasov vstúp mi, chorú dušu lieč mi,
očarením ju trestaj, hlupaňu.
Nohy už stále ťažšie telo nosia,
no ešte chodím a krok za krokom
nesie ma duša, túžiaca a bosá,
za svojím nehoráznym nárokom.
Prehodí si ma cez ustaté plecia,
svoj neodbytný kríž, a zároveň
pokúša sa ho vyniesť na nebesia,
a ak nie, aspoň k tebe na hrebeň.
Možno tam niekde moju márnú snahu
ocení ten, čo tebe doprial viať
do tváre ľudí, náhliacich sa k blahu,
čo došli sem, a ďalej ani piadť.*

Stanička

*Krajšie, než v krčme pomlčať si s vínom,
je pomlčať si so vzdialeným synom,
zaletieť za sny, ako zalietajú vtáci,
a každý svojou stranou ísť, to stačí.
Spoločnosť úzka, tesná, uzavretá.
Ticho je dlhšie ako cigareta,
krajšie než dáma, ktorá prisadne si,
a viac než všetky drahé majálesy.
Mlčať tak spolu, len tak pre nič za nič,
na jednej z dákych zapľuvaných staníc,
kde nevypravili už roky žiadne vlaky,
a do zotmenia smiať sa ako takí
zamilovaní blázni do tej istej
nebeskej panej, nádhernej a čistej.*

*Pri okne v krčme bez pohybu čakám
na spoj, čo predsa vypraví raz dakam,
so synom mlčím o dňoch, čo sa stanú.
Vstávame naraz, každý v svoju stranu.
So synom mlčím, aj keď nie je so mnou,
ja nezostávam, a on nejde domov.*

Ťažké vína

*A príde deň, keď zostane ti vlastne
v kratučkých chvíľach náhlych očarení
dávať sa vraždiť nežnou rukou básne,
ešte aj zvyškov sily pozbavený.*

*A nebrániš sa, čakáš odovzdane,
až nastúpia, až vynesú ten ortiel
a tvoje srdce znova zovrú dlane,
aby tvoj duch zas krásou otehotnel.*

*A dotknú sa ťa ako krídla vážky
tie ť Zdenkaazké ruky, čo ti zovrú šiju,
a hrdúsia ťa božskou mocou lásky,
vieru a nádej menia v poéziu.*

*A je to šťastie pre všetkých vás, pre troch,
čo navzájom sa jeden v druhom menia,
a umieraš, a umieraš v tých deťoch,
čo narodia sa z toho utrpenia.*

Maliar

*Sú okamihy, strnú na sietnici
do konca dní, a čím viac starejú,
tým sú z nich väčší, krajší anjelici.
Strom k stromu stal si, stvoril aleju.*

*Stekalo hladké slnko po zátylku,
po splave tvojich vlasov do pása
a zamrzlo mi v pamäti - tú chvíľku
mám ako granát, čo mnou otriasa.*

*V pokojnom ráne zamlčaná dráma,
len ako šálka kávy pre hostí.
Vôbec nič zvláštne, iba všednosť sama,
v ktorej sa zapáčilo večnosti.*

Žobrák

*Nemám čo dať, len to, čo vidím, cítim,
len čo ma schytí a mnou lomcuje.*

*Iba to, čo ma obdarúva žitím
a slovom stane sa, kým v oku je.*

*Kým bedlí v srdci, trpezlivo zrie tam,
až exploduje náhle do básne.
Nemám čo dať, len že som a že lietam,
no a že lietať býva prekrásne.
Lietať je ako vracať do súladu
nebeské výšky s kúskom pokoja.
Nemám čo dať, len čo mi v srdci pradú
zlámané kosti, kým sa zahoja.*

Krvná skupina

*Tečú mi tepnami a žilami
namiesto krvi hlásky, obrazy.
Pravidelný tep v sluchách tiká mi,
tá bomba, ktorú krása nastraží.
Raz ma tá nálož isto roztrhá
na márne kúsky, niekto ďaleký
pozbiera ich, a jeho zásluha
bude viac ako moje náreky.
Ale ja musím čítať z hladiny
tie rozmazané božie písmená,
Adamov plač, tú vinu bez viny,
ktorá ma večnou básňou znamená.
Neviem, či viete, čo mám na mysli,
keď mlčky vďačím Bohu, stojac na brehu,
za márnosť, od ktorej som závislý
viac ako od krvného obehu.*

Budíček

*Vstupuje ranné slnko do spálne
a v okne rovno do očí mi svieti
tak jasne, ostro, až tak banálne,
ako je banálny stôl, váza, kvety
a na obruse peľ či mucha v pohári
lanského medu. Ale predsa, predsa
mi vyčaruje väčší údiv na tvári
to ranné slnko, čo ma núti chvieť sa,
než v Louvri stovky nedostihných pláten.
A tak ho chválim, i peľ pod vázou,
a opäť nahrňam si na tvár satén
tých všedne milých ranných obrazov.
Milujem slnko, keď ma oblaží
a sám som iba v mede hlúpou muchou.
Keď ráno býva plné koláží
v slnečnom okne do belasých vrchov!*

Párik

*Prišla zima tuhá,
priviedla si druha.*

*Lúbi ju ten druh,
aj keď stratil sluch.*

*Má ju veľmi rád.
Predstavil sa: Hlad.
Zima, družka hladu,
vyzvala ma z radu.*

*Vrtí chvostíkom,
vraj som dlžníkom,
mám dať ponožky,
zvliecť sa z pokožky,
zahodiť mám srdce,
že je na nič súce,
a to mám byť rád,
že mám iba hlad.*

*Môžem obísť horšie,
mať aj srdce hrošie.*

*Byť sám ako hroch -
verdikt týchto dvoch.*

*Dal som ja však radu
frajerôčke hladu,
a tú radu dám
každému, aj vám:*

*Postavte si stan,
nik nech nie je sám.*

*Žite v stane, v celte,
hrejte sa a del'te
všetci vzájomne.*

Aké nájomné?

*O pár mojich vlasov
delíme sa s krásou.*

*Mám tú krásu rád,
po kráse mám hlad.*

*Kúpil som nám barly,
tak sme vedno starli.*

*Horúco je dosť,
hladným pre radosť.*

*Hlad a družka zima
nevšímajú si ma.*

Mrzkí bratia

*Len cestou, úzkou ako ucho ihly,
ku spáse človek dušu prevlečie.*

Nič to, že iní po širokej stihli
dobehnúť k bráne skôr a rýchlejšie.
Lahučko letia komáre a vážky,
i jastrab ľahko loví pri zemi.
Ty nes svoj kríž, a pomaly, je ťažký,
je to kríž Kristov, Šimon z Cyrény.
Nes svoju biednu, odpudivú krásu,
samotu, zabudnutie, vozíček,
maj oči dokorán a celé od úžasu,
tú bolesť v drobných zrnkách pátričiek.
Len jedna úzka cesta vedie k Raju,
nepohrdajte preto nešťastným,
hoci ho mnohí ľahko obiehajú
za spásou k Bohu, veď Boh mešká s ním.

Povíjanie

V tej plachte z rodnej zeme
a z ornamentov lúk
môj strážny anjel drieme,
nepovie ani muk,
kým nepovije matka
a neprivinie ku hrudi
synčeka svojho, skrátka,
až tak sa anjel zobudí.
Tak krása deti pasie
a napája ich z prs,
a vždy má kopec práce,
a cez nás hľadá, skrz -
k obzoru, tam, kde končí
aleja, rieka, stráň
a na škovránčom zvonci
hrá dobrý Pán Boh sám.
A dieťa len tak pachtí,
až ho zas krása privinie.
Zázračná je moc plachty,
tie prsty matkine,
čo vyšili tú lúku
na vybielený ľan.
Plachietka plná hluku
až spoza božích brán.

(S)pravidlá

Umenie! Iba okuje
odlietajúce z božej brúsky.
Skladateľ si ho notuje,
interpret hrá tie kúsky.

*Je to však iba zrkadlo -
triešti sa, keď prebytočné striasa,
len to, čo z neho odpadlo,
keď donaha sa vyzliekala krása.
Čože sú pri tom vitráže,
keď chrobák vyliadne sa v listí!
Umelec tak sa zamaže,
že zostáva vždy čistý.*

Sirachovec 6,34

*Ak nakloníš svoj sluch,
aj z jednoduchých vecí
hlasnejšie než spev vlh
otázky znejú čiesi,
vpred, no aj pospiatky,
zo struku plnosť mlieka,
na plné obrátky
z nemého motorčeka.
Človeče, prezrad', kto si
a prečo si tak sám,
a čo ti oči rosí,
a za čím kráčaš, kam?
Otázky, cement na verše,
a rýmy neodbytné,
a tým sú hlasnejšie,
čím hustejšie je prítmie.*

Ninive

*Nie, smrti niet, smrť je len z kabáta
otriasť sneh na prahu a vstúpiť dnu,
smrť je len jantárová komnata,
kde niekto zažne svetlo, niekto tmu.
Ty mi však otvor celkom dokorán
dvojité dvere, kde sa s dojatím
láskou až na smrť s tebou pokonám
jediným dlhým mocným objatím.
Prijmi ho, skroť ho, také žízňivé,
že stíšia ho len veky pokánia,
alebo znič ma ako Ninive,
len nech nás tvoje bozky ubránia.*

Iba impresia

*A padá rosa na listy
hrdzavých ranných briez,*

preberá vietor paličky
na čipkách menom spiež.
Nevidieť chrbty ovečiek,
no zeleň nízkych nív
líha si ako koberček
pod ten ich spevný div.
I straka tára pomenej,
keď rosa pije z hrúd,
z prs tejto zeme zranenej
hriech náš i brud a stud.
Blchavé psíča zaženie
hmlu za val do rieky,
v rose sa uzrie blažené
slnko aj brezám naprieky.
A psíča potom od jarku
sprevádza celú stráň
hrbatú pani poštárku,
tak chodí Pán Boh k nám.

Starinár

Mal som sen, všetko bolo po starom,
ľudia si vyberali byť, nie nebyť.
Stôl v každom dome býval oltárom
a matky s láskou žehnávali chlebík.
Na úsvite sa išlo na pole
a vracalo sa neraz celkom za tmy,
a vlasťou volalo sa okolie,
a ľudia vôkol volali sa bratmi.
No otrávil si srdcia ľudský rod
a na stôl človek vykladá si nohu,
a zhorkli v riekach hĺbky živých vôd,
a ľudia prestali sa klaňať Bohu.
Tí, čo sa ešte zavše poklonia,
viac uctieujú v Božom tele seba.
Krvavý kohút kričí z nátoňa,
niet prstov na zber omrviniék z chleba.
Len dáky blázon, starý antikvár,
zrníčka krásy chcel by zovrieť v hrsti.
Keď si však dlaňou utrel od slz tvár,
presypali sa mu tiež pomedzi tie prsty.

Rituály

Tak ako matka pečie peceň chleba,
nech má čo jesť, až príde náhly hosť,
ktosi to chce, hej, komusi to treba,
že stvoril vesmír iným pre radosť.

*Kedysi v detstve, keď som zdvihol prštek
k povale s vchodom konča rebríka,
v dedkových dlaniach svetlo zopár hrušiek.*

*Aj dnes sa ku mne dedko rediká
s hrejivým darom, šteblík po šteblíku
a hrušky svietia v prstoch k nebesám.
V tom jase hrušiek niet ani zbla zvyku,
aj keď tým dedkom som už teraz sám.
Nespúšťam oči zo stromov a z neba,
na tejto zemi iba krátky hosť.
Ktosi to chce, hej, komusi to treba,
že stvoril vesmír iným pre radosť.*

Domov

*Večer, keď zaspáva,
vonia mu otava.
Kaplnku na vršku
má ako podušku.
Dierami klobúka,
nech na ne nefúka,
nohy si prikryje.
Spokojný, skromný je
ten príbeh prapredkov
s veselou zápletkou
a s dejom pohnutým,
s perečkom kohútím.
Známy i neznámy
zdobí sa hviezdami.
Vietor mu nesmelo
krížik dá na čelo.
Životom nesie ma
tá archa Noema,
škrupinka z orecha,
bôľ môj i útecha.*

Z údelu

*Ty moje telo,
telo, čo si nosím
namiesto kríža,
prehodené nakríž
cez plece duše,
mučeník i zlosyn,
žriebäťom staň sa,
ukáž mi, že patríš
na žirne lúky.*

Klopkej kopýtkami
po rodnej zemi,
poť sa ako chlapi,
a až sa unavíš,
daj z korýtka mi
studenej čistej vody,
smädom sa mi napi.
Netreba mi viac.
Čo sú odmeny?
Len vlastné kríže
na tisíce podôb.
A keď ich dáky Šimon z Cyrény
ponesie za nás
aspoň kúsok po hrob.

Z údelu (2)

Nakresliť zopár ťahov na bielu
zásteru duše, až sa narodí...
Čo vieme pridať bližným k údelu?
Či stávame sa ľuďmi náhody?
Je nekonečno ciest v tom blúdení
po guli Zeme! Každou prídeme,
odkiaľ kto vyšiel, až raz studený
v drevenej loďke vŕhne do zeme.
Kľžu sa štíhle člny po splave
a kruhy z prsti miznú nad nimi.
A hľadajú naše oči zvedavé,
či nevrátia sa dvermi zadnými.
Tie hebké kruhy aj mňa zomelú.
Tie kruhy božie, chlebič pre hostí.
Čo vieme pridať bližným k údelu?
Bolesť a smútok? Za hršť ľútosti,
keď z prstov padnú hrudky do hrobu?
Poslednú bodku v liste za vetou?
Na biele plátno pridať podobu
rukou, až na kosť z lásky zodretou?
Čo vieme pridať bližným k údelu?
Krv v poli, ktorú sejú národy?
Nakresliť zopár ťahov na bielu
zásteru duše, až sa narodí...

František

Kde je ten chrbát, kde sú také plecia,
čo vlastnú krehkosť kladú pod steny,
pod múry chrámu, ktorý začal chvieť sa,
a predsa stojí, ďalej vznešený.

*Kde je tá nežnosť, čo sa vzoprie zlosti
a zadrží pád fresiek z kupoly.
Kde sú tie rebrá, ktoré držia mosty
a bolí ich to tak, že nebolí.
Kde sú tie srdcia, ktorým je tak ľúto,
že nádheru čas chytá za hrdlo.
Schátraný kostol obrátil sa chrbtom
k pokoleniu, čo rado zabudlo.
Zaťaté päste svätej viery, kde ste!
Slabosť i sila nech ma nemýlia.
Dobrotivý si, Pane, keď si mi dal päste
proti zlu vo mne, plnom násilia.*

Paganini

*Nemôžem za to, že vy nesmiete,
kam môže slovo, keď ho vyjú vlci,
nemôžem za to, že si klamete,
a preto slovo usedavo mlčí.
Vezmite do rúk nôž a zarežte
uprostred hrude ustráchané jahňa,
a buďte slobodní i v árešte,
i po krk v strede mazľavého bahna.
Nechodí ten, čo hviezdy zažína,
cez trasoviská zbabelého srdca,
nepristaví sa v duši Kaina,
nadarmo v prosbách vyplúva si plúca.
V skutočnosti niet ozaj žiadnych strát
v nástroji, ak ho láska naladí mu.
Zobudíte sa a prestaňte sa báť,
položte s Kristom nohu na hladinu.*

Blízkosť

*Keby nebolo zábradlia
okolo strmých ciest,
a nebolo by zrkadla,
kam udrela by päšť;
keby sa z črepov nedalo
pozliepať mliečny džbán,
a keby som už nastálo
s tmou zostal celkom sám;
a keby teba nebolo,
milosrdnejšej ako smrť,
idúcky okolo,
musel by som sa prepadnúť
po sypkom svahu do jamy
opačných, temných hviezd,*

*kde iba satan podá mi
namiesto chleba päst'.*

Vzťah

*Obloha, keď sa vo mne premieta,
obloha celá do mňa odetá
som vlastne ja sám, keď som naruby,
smutný, či ľúbi ma, či neľúbi.
Človek sa rodí, strhne nebesá,
a či ich vráti naspäť, nevie sa.
Ale keď kladie telo do hrobu,
v nebesách uzrie vlastnú podobu.
V jedinom zrnku celé pole je,
v popolnej smietke celé Pompeje.
Ako sa sliepka tiesni vo vajci,
tak v zrníčku je na chlieb vzdajší.
Nado mnou a aj vo mne obloha,
Boh v mojom srdci, srdce u Boha.*

Ponocný

*Nespavý ktosi, neskonale sám,
hoci sa k nemu modlievali včely,
ten ktosi krehký, hoci ako trám
kupoly nosil, pritemný, i biely -
popri mne chodil. Pocítil som dych
orgovánu, no jemnejší a sladší,
a jeho oči, videl som sa v nich,
i smiali sa, i zalievali v plači.
Bolo ho mnoho, hoci sotva bol,
keď som ho iba tušil ako ruka
v zhasnutom dome stoličku a stôl,
no mal srst' hebkej ovečky i vlka.
Ktosi bdel, ktosi, kto mal v ústach peľ,
ktosi, kto trhal náhrdelník z perál,
a ja som v jeho mokrých stopách šiel,
a ja som perly nachádzal a zbieral.*

Pútnik

*Všetko sa náhli, hoci nevie kam,
oblaky nad nami, zem pod nohami.
Za nimi slzy vždy, keď nariekam,
ponáhľajú sa do tej panorámy.
Jarný puk ponáhľa sa do kvetu,
kvet dychtivo sa náhli k zrelým plodom.*

*Poviedka chce byť vínom námetu,
čo od domu sa v stene šplhá po dom.*

*Oblaky biele, biele flotily
zrážajú sa a na seba sa vršia.
Kam by ste, nohy moje, chodili,
veď nedôjdete, kam šla moja duša.*

Teodor Križka:

Napísané a prednesené v čase útokov na jazdeckú sochu kráľa Svätopluka od majstra Jána Kulicha na nádvorí Bratislavského hradu:

Svätopluk

*Aj keď si do mňa kopne nedouk,
aj keď si kopnú pluky nedoukov,
slovenský kráľ sa volá Svätopluk,
a býval kráľom ozaj svätých plukov.
Pred nepriateľom ruky nezopol,
piad' zeme nedal za bieleho koňa.
Nepadol do zajatia - na Zobor
šiel skloniť hlavu, do Božieho lona.
Čaká tam tisíc rokov na chrabré
slovenské srdcia, kým sa nenarodia.
Kým neprestanú kľakať pod šable,
čo bez súcitu rúbu do národa.
Čaká tam v svätej zemi nad Nitrou,
kde tejto zemi žehná svätý Metod.
Anjeli Boží chodia chrániť rov
veľkého kráľa v hroznom čase slepôt.
Kým časy si nás vodia na vôdzke
ako pán psíka, čaká, varí z mála
prastarú nádej, že sa otrocké
putá v nás zlomia, Boh nám vráti kráľa.
Prestaňte sa báť! Horkým medom z lúk
otroctva nech nik deti neponúka.
Len z chrabrosti sa znova Svätopluk
narodí deťom kráľa Svätopluka.*

Odstup

*Nie, ani nie som domýšľavý,
ani ma nezadúša kašeľ.
Musel som odísť z Bratislavy,
aby som Bratislavu našiel.*

Ráno

*Zosypalo sa v sade lístie z moruše.
Prudšie už nevedelo, teda najprudšie.
Uprostred zámku, v sále za bálu,
zosypali sa lustre z krištáľu.
Mráz zhovára sa s nimi pošepky,
neporeže si predsa o čriepky
belavý jazyk, preto vyberá
len slová ako krása, nádhera.*

Talentovaný

*nie je latentne potetovaný,
ideologicky patentovaný,
tobôž mravne potentovaný...*

Básnik

*Ruskej poetke Junne Moric,
s ktorou nemusím súhlasiť,
ale nemôžem si nectiť jej osamelý zápas o česť a dôstojnosť
A každý večer pribúdajú k deju
ohavné skutky, dobro neveštia,
len tancujú a do tváre sa smejú,
petardami ich slávia námestia.
V staručkej izbe, kde sú vzácne knihy
namiesto tapiet, s lampou na stole,
vedie svoj zápas, pre svet iba tichý
blázon, len sivá myška v kostole.
Zodvihne zbraň - to, čo ho na smrť bolí,
tú plnú poľnú za vás ide niešť,
sám generál aj biedny pešiak v poli,
ochotný padnúť v mene slovka česť.
Po kolmej stene k oblohe sa štverá,
za život na smrť, stále vo vojne,
bojuje zaňho láska, nádej, viera
tak bezmocne, tak dôstojne.
Každý verš nech je v skalnej stene skoba,
ramená o hriech sveta pribité.
Nepýtajte sa, na čo verí doba,
s básnikom k Večnosti sa modlite.*

Poetka Junna Moric vo svojej samote a v bolestiach po zlomenine panvovej kosti, chudobná, vo svojom vysokom veku stále pracuje. Mnohí ňou pohrdajú za jej politické postoje. Nemusím s nimi súhlasiť, ale jej bolesť a majstrovstvo, s akými ich premieňa na básne, ma nemôžu nechať ľahostajným. Aj nasledovná báseň, v ktorej sa refrénovito opakuje citát z listu Mariny Cvetajevovej Anne Teskovej, že sa "nesmú

robiť ohavnosti v mene národa", patrí k malým víťazstvám tejto poetky z učebníc literatúry, ktorá stále žije a zápasí - o čo vlastne? O svoju česť v dobe, ktorá na česť neverí.

ЮННА МОРИЦ

ВЕЧНОЕ ПИСЬМО

"Ты предал – предадут и тебя.

Кому предал – тот и предаст.

"Нельзя от лица народов – делать мерзости!" –

пишет Марина Цветаева Анне Тесковой

двадцать шестого декабря

тысяча девятьсот тридцать восьмого года.

Вечность, пером и чернилами, почерком, от руки, –

вечное двадцать шестое вечного декабря,

вечно пишет Цветаева Анне Тесковой:

"Нельзя от лица народов – делать мерзости!"

Всё меняется, умные бомбы летают и беспилотники,

из пробирки рождаются дети, можно выращивать органы,

в космосе будут жить бессмертные (люди?),

Землю покинув с радостью и за огромную цену!..

Не меняется только это – Вечное Теперь,

где вечно пишет Цветаева Анне Тесковой:

"Нельзя от лица народов – делать мерзости!"

Это Вечное Теперь не меняется,

всё меняется, всё подряд... Но Вечно – Теперь,

где нельзя от лица народов – делать мерзости,

которые делают постоянно и беспощадно.

In: <https://www.facebook.com/teodor.krizka?fref=ts>